

BOCCA DEL RIO

„Ar trebui să vezi cîndva Gura Rîului ca să înțelegi ce-nseamnă colț de rai cu străveche tradiție în cultura românească...“ îmi încheiașe Blaga odată evocarea uneia din primele sale șederi în pitoreasca aşezare din ăpropierea Sibiului.

Acest „cîndva“ mereu amînat avea să fie o dimineață incredibil de senină, topind mierea luminii de octombrie de pe piscurile Păltinișului pe cetina moale, brumată a dealurilor, rotunjindu-se cu atîțare de arome în gutuii grădinilor și ispășind în bănuții zimtăți de graba străvezie a Cibinului. Deși acum, după un sfert de veac, „de casa de la grădină“ se îngrijește și dr. col. Nicolae Manta, mă bucur, de la Sibiu, de compania plină de farmec a mamei sale, d-na Viorica Manta, generoasă amfitrioană din unicul (!!) „colț de rai“ în care, invariabil, Lucian Blaga și-a petrecut conchedile estivale în perioada 1950—1960.

Cînd Lucian îmi vorbise de „străvechea tradiție“ a locului, se referea la faptul că ospitalitatea proverbială a celor din familia Manta — preoți din tată în fiu, patru generații — oferise momente memorabile unui lung sir de scriitori și cărturari, dintre care amintim doar pe Coșbuc, Goga, Slavici, Chendi, Onisifor Ghibu. Acesta din urmă amintește în memoriile sale (*Amintiri despre oameni pe care i-am cunoscut*) că într-o discuție, la București, Coșbuc îi cere nouăță și despre gazda sa dela Gura Rîului, popa Manta, căruia același volum (p. 47) îi creionează portretul: „O altă figură foarte interesantă e vechiul Ardeal. Preot la Gura Rîului, om cu casa deschisă, cu interes pentru lucrurile frumoase, prieten cu multă lume și pe care îl frecventa Coșbuc uneori. Într-o vară, Coșbuc a stat la Gura Rîului chiar vreo cîteva săptămîni. Legenda care s-a încreătenit mai tîrziu în acest sat de munte susține că acolo ar fi scris Coșbuc minunatul poem *Nunta Zamfirei*“. Legenda, foarte vie încă și astăzi, susține că, într-ună din numeroasele sale șederi, Coșbuc a scris aici și *Numai una*. Si tot legenda

adaugă că redactorii „Tribunei“ se simțeau atât de bine aici, că îl invitaseră și pe Eminescu să guste din deliciile proverbialei ospitalități ale gazdei de pe această „gură de rai“ românească. În tot cazul, Coșbuc se va simți foarte bine în prelungitele șuete literare la un pahar de vin, doavadă și catrenul plin de umor și vervă păstrat în familia amfitrionului:

Cine-aduce vin cu canta?
— Popa Manta!
Cine-i beat ca un butuc?
— Coșbuc!

Vremea a trecut, urmașii preoților Manta au schimbat re-verenda pe halatul alb al medicilor, însă ospitalitatea proverbială a familiei nu numai că a rămas aceeași, dar a putut să se răsfrîngă asupra unui număr crescut de vizitatori. Doctorul Cornel Manta*, soțul d-nei Viorica Manta construiește „casa de la grădină“** într-o livadă de peste două hectare, în spatele

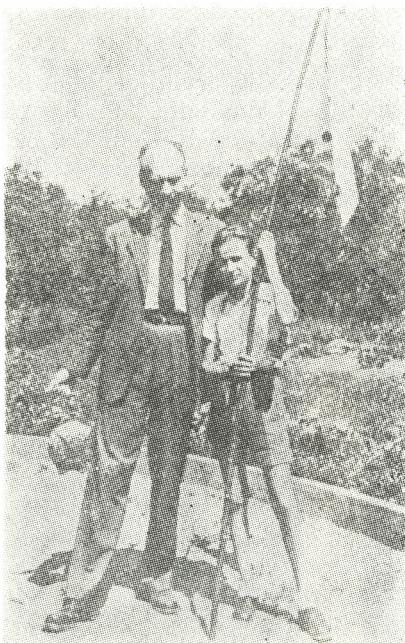
căreia, dincolo de brazi, curge serpentul Cibinul — casă nouă, aflată la vreo jumătate de km de venerabila casă bătrînească, apropiindu-se acum de două secole, rămasă în grija Marioarei Manta, sora lui Cornel.

Casa bătrînească, după cum îl găzduise pe Coșbuc, avea să-l găzduiască, începînd din 1950, și pe Blaga. Pe amfitrionii săi,

* Iată-l, în fotografie, alături de poet.

** Casa nouă a doctorului Manta.

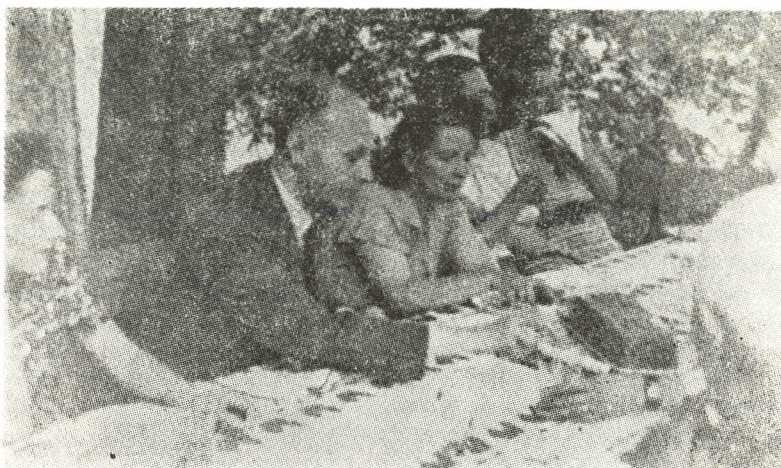
poetul îi cunoștea, cum va descoperi mai tîrziu, de multă vreme. În tot cazul, întîia vizită îi e prilejuită prin intermediu bunilor săi prieteni — familia Daniello. Cum se va fi simțit poetul în prima sa vizită aici, cu cîtă căldură va fi fost primit, ne putem da seama din faptul că Gura Rîului găzduiește intim, un an mai tîrziu, căsătoria fiicei poetului, Dorli, cu matematicianul Mihai Gavrilă*. Iată numai două din numeroasele fotografii care celebrează momentul, fiecare redîndu-i cîte o latură caracteristică. Prima pare, făcînd abstracție de aspectul vesti-

mentar al eroilor, un crîmpei desprins din oricare nuntă românească și ni-l înfățișează ca socru-mic, cu tradiționala ploscă de jinars în mînă, alături de vornicelul-stejar Ionel Daniello. În cea de a doua, datorită aerului ei firesc, destins, familiar, neinițiatul ar fi tentat să vadă o imagine curentă a „cenaclului“ sui-generis care vară de vară avea să se înfiripeze la Gura

* Este vorba de prima căsătorie a fiicei poetului: nașii familiile prof. Leon Daniello și Dr. Cornel Manta.

Riului. Și totuși, după cum mă asigură interlocutoarea mea, instantaneul prinde un moment al nunții, înfățișându-i de la stînga la dreapta pe Elena Daniello, Lucian Blaga, Viorica Manta, Leon Daniello și Cornelia Blaga.

„Gurariului“ — Bocca del Rio — înseamnă pentru Blaga un peisaj geografic-spiritual-afectiv fără egal printre altele. Sper ca puținul care transpare din corespondență — după părerea mea unică sub unghiul Blaga-epistolier — să convingă cititorul de acest lucru. Ne aflăm deci în 1951, după a doua vacanță a poetului la Gura Riului. Iată conținutul scrisorii de mulțumire adresată Marioarei Manta, gazda sa de la „casa bătrânească“:

Dragă Marioara,

sosit cu bine acasă recapitulez fericit cele trei săptămîni petrecute la Gurariului datorită invitației Tale, care Te dovedește o mare prietenă. Aș vrea să ridic un monument de cuvinte casei și grădinei Tale primitoare.

E ceva cald și italic la Bocca del Rio, dar și ceva nespus de românesc, că să rămînă ceea ce este: Gurariului.

Sătul părinților Tăi are o tradiție poetică. Voi face totul ca această tradiție să nu se curme. Nu-mi trebuie pentru aceasta decât încă vreo câțiva ani, pe cari sper să-i pot obține de la Cel ce ține în mâna sa tablele sortii.

S-ascund multe în dosul tăcerii mele obișnuite, și numai rareori spun ceea ce gândesc. Nu-mi prea plac mie vorbele fără acoperire, adică inflația cuvintelor. Dar iată că prin aceste câteva cuvinte fac un legământ. Și-ți sărut mâna.

28 VIII 1951*

Lucian

Drațo Marioara,

sosid en bine acasă recapitulez
fericit cele tări săptămâni
petrecute la Gurătănești
datătoare invitației Tale, care
Te dovedesc o mare prietenie.
As vrea să te duc un reprezen-
ment de cuvinte care îți
grădiniță Tale primitoare.

E ceva cald și italic la
Bocca del Rio, dar și ceva
nespus de românesc, cu un
română celor este: Gurătănești

Cititorul atent la nuanțe a sesizat și pînă aici modul subtil în care Blaga se adreseză fiecărui corespondent; nu voi insista asupra formulărilor „sibilinice“ din scrisoare: celealte epistole spre „Gurătănești“, de altfel, vor fi edificate. Reținem recapitulez fericit și E ceva cald și italic la Bocca del Rio, dar și ceva nespus de românesc. Este pentru prima oară cînd întîlnim corespondentul de tulburătoare nuanță exotică al toponi-

* Corespondență către Marioara Manta mi-a fost pusă cu amabilitate la dispoziție de către moștenitoarele sale — Ileana Timu și Cornelia Popovici, domiciliate astăzi la București.

micului neaoș Gura Rîului = *Bocca del Rio*, și n-aș insista asupra acestui amănunt dacă, mai tîrziu, Blaga nu și-ar intitula astfel una din piesele de rezistență ale ciclului *Cîntecul focului*. Bunicul lui Cornel și al Marioarei Manta fusese căsătorit cu o italiancă, Ecaterina Piso, căreia îi plăcea să rostească numele satului în limba ei de baștină, ridicîndu-l, firește, la un înțeles primordial afectiv. La care sensibilitatea poetului a vibrat profund, asimilind pregnant similitudinea, dar spre distanțare de romantica poveste de odinioară precizînd *ceva nespus de românesc*.

S-ascund multe în dosul tăcerii mele obișnuite, și numai rareori spun ceea ce gîndesc: adevărul e că poetul încă nu izbutise — date fiind împrejurările (nunta) și multimea invitațiilor — să fie împăcat cu sine, adică să-și „dovedească exclusivitatea“ în dăruire. I se părea că dă prea puțin din sine nobilului auditoriu din cenaclul literar-muzical *sui-generis* de la Gura Rîului: în acel an, 1951, prima evenimentul de excepție — nunta. Totuși evenimentul capătă o aură aparte, poesisul lui Lucian găsindu-și un acompaniament tulburător în melosul susținut la pian de Viorica Manta și la vioară de Mihai Constantinescu. Intermezzo-uri muzicale, deci, care îl vor impresiona atât de profund pe Blaga, încît, dată fiind dificultatea în care se afla tînărul violonist, a acceptat să-i ofere găzduire la Cluj pînă la soluționarea în timp a problemei locuinței. Misticul afectivului prevalează însă asupra generozității, altfel nu ne putem explica scrierea de mulțumire adresată în aceeași zi celorlați doi amfîtrioni, Viorica și Cornel Manta:

Dragă Ica și Cornel,

de nerostit este verdele pe care l-am luat cu mine din grădina voastră, și pe care îl voi păstra în mine pînă la urmă. Trecînd cu căruța pe lîngă poarta voastră, am mai spus o dată cîteva cuvinte de binecuvîntare (cei trei ani de teologie îmi dau acest drept) și am salutat cariatida (absentă) a casei, ce va deveni tot mai mult un templu al spiritului și al vieții. Gestul era serios și grav, deși făcut de-un nădrăgar într-o căruță de țară, adăpostit puțin cam comic sub o umbrelă „elenică“.

Anevoie aș putea găsi cuvintele cu care să vă mulțumesc, nu numai eu, ci și Cornelia și Dorli, pentru fericirea ce ne-ati prilejuit. Aceste cuvinte vor curge neîncetat, ca un isvor al amintirii, ce ne va însoțî viața. Ce bucurie și ce satisfacție, că în 1951 există încă oameni ca voi și o insulă cu atâtă elan.